

Inhoud

Van 10 tot 13 mei 1940: de eerste vier oorlogsdagen	5
Van 15 mei tot 2 juni 1940 als RCBL = CRAB op de vlucht naar Frankrijk	14
Broer Leopold moet onderduiken, augustus 1943	42
Inlichtingendienst MARC	48
Van 19 juli tot 8 augustus 1944 in Nieuwewandeling Gevangenis Gent	52
8, 9 en 10 augustus van Antwerpen naar Buchenwald	56
10 tot 23 augustus 1944 in Buchenwald	62
Mittelbau-Dora en Blankenburg-Klosterwerk in functie van de geheime wapens	113
Van 25 augustus 1944 tot 6 april 1945 in Blankenburg-Klosterwerk	146
Ziekentransport	208
Van 6 tot 13 april 1945 Dodenmars	226
Van 13 tot 30 april in Sarau-Glasau Schleswig-Holstein en daar bevrijd door het Zweedse Rode Kruis	247
Van 2 mei tot 11 augustus in Zweden	265
11 augustus 1945 terug in België en 12 augustus 1945 terug thuis	317
Toch terug naar Duitsland en contact met Duitsers	328
Gedenkteken in Blankenburg al op 30 mei 1945 plechtig ingewijd	338
Naoorlogse Blankenburg-contacten	343
Gunstige Duitse reacties	356
Hoe een dubbeltje rollen kan	369
Alles in het werk stellen voor onderzoek en herdenking	372
Blankenburg-Harz en omgeving	440
Nachwort	474
Nawoord	476

Dit werk is opgedragen aan:

Esther, mijn lieve echtgenote

*Kristina, Maria, Koenraad, Hadewijch & Karel, mijn kinderen
& Lieven, Etien, Ingrid, Elie & Christel, hun huwelijkspartners*

Jeroen, Rogier, Mieke, Hendrik & Antoon ...

Aglaja, Adinda & Eefje ...

Ilse, Ines & Roald ...

Maike, Tuur & Siska ...

Lore, Chiel & Liesl ... mijn kleinkinderen en

*Bernadett Reddig (13 jaar), uit Blankenburg, die ons KZ-verleden bestudeert ...
en in haar school er spreekbeurten over geeft.*

De Blankenburg-makkers en hun familie.

*Als 16-jarige de oorlog in.
Als nummer 75623 de oorlog uit.
Als ex-gevangene 50 jaar later.*

*Albert Van Hoeij
1995*

Van 10 tot 13 mei 1940: de eerste vier oorlogsdagen

Als 16-jarige de oorlog in

VRJDAG 10 MEI 1940

Niet wetend wat me te wachten stond, was ik die donderdagavond al snel in een diepe slaap verzonken. Het was een zachte, warme meiavond en ik was moe van het voetballen. Heel vroeg in de ochtend werd ik gewekt door een grommend, ronkend lawaai. Waarschijnlijk vliegtuigen die overvlogen. En ja, toen ik beter luisterde, wist ik het zeker. Maar tussen het geronk door hoorde ik een kort blaffend geluid, dat op geschut leek. Wat was er aan de hand? Wat zou er die nacht gebeurd zijn? Ik vond geen passend antwoord. Ik merkte dat er al wat schemerlicht binnendrong in onze slaapzaal in de Bisschoppelijke Normaalschool in Sint-Niklaas waar ik in september 1939 aan mijn opleiding tot onderwijzer was begonnen. Ik was toen 16 jaar.

Het moest nu tussen vier en vijf uur zijn. Mijn gedachten bleven ronddwalen. Zou de oorlog misschien uitgebroken zijn in ons land? Zou Duitsland dan toch ons land zijn binnengevallen? Tijdens de lange mobilisatieperiode zat het eraan te komen, maar we koesterden toch de hoop dat de Belgische neutraliteitsverklaring ons die ramp zou besparen. Ik kon toch geen oog meer dichtdoen en allerlei speculaties spookten door mijn hoofd. Als zestienjarige, met buitengewoon veel interesse voor wat er zich in de wereld afspeelde, voelde ik me onzeker. Zouden de Duitsers ons land voor een tweede keer op laffe wijze komen overvallen? Ik voelde de woede al in mij opkomen, woede uit onmacht en woede uit verachting. Dat zou toch al te onrechtvaardig zijn! Wat hadden wij, als klein land, die machtige veroveraar toch misdaan? Ik bleef erbij: de oorlog was voor België begonnen. Ik werd wat rustiger, maar kon de slaap niet meer vatten.

Ik was voor de eerste keer blij dat het dwingende gerinkel van de bel op de slaapzaal weerklonk. In tegenstelling tot de andere dagen sprong ik nu meteen uit bed. Het wassen en aankleden in mijn 'chambrette' was in een mum van tijd geklaard. Nog vóór half zeven stond ik als een van de eersten op de speelplaats. Mijn nieuwsgierigheid kende geen grenzen. Ik wilde met mijn eigen ogen zien wat er aan de hand was. Het was een stralende dag, met een hemelsblauwe lucht. Kijk, daar begon het gedonder weer. Een drietal vliegtuigen bleven rond Sint-Niklaas cirkelen, we hoorden geschut en zagen kleine wolken in de lucht drijven.

Maar we kenden de ware toedracht van de zaak nog niet toen we naar de kapel moesten voor de dagelijkse Heilige Mis. Het was ondertussen zeven uur geworden, zonder enige verklaring voor wat er gebeurd was. Tijdens de Heilige Mis werden we opgeschrikt door zwaar dreunende inslagen en een reeks korte ontploffingen. Misschien was dat wel het afweergeschut? Zouden er legeroefeningen aan de gang zijn? Ik begon steeds meer te denken dat het oorlog was. Maar waarom kwamen ze ons niets vertellen? De spanning was ondraaglijk.

Na de eucharistieviering moesten we allemaal naar de studiezaal, en ook daar kregen we geen uitleg van de dienstdoende subregent. Van echt studeren kwam er ditmaal niets in huis. De gedachte aan een mogelijk naderend onheil vertroebelde onze geest. Van de studiezaal naar de eetzaal. Hier vormden de recente gebeurtenissen vanzelfsprekend hét gespreksonderwerp. Alle mogelijkheden werden geopperd, maar het bleef gissen. Pas toen we terug op de speelplaats waren, konden we de subregent persoonlijk benaderen en ondervragen. Hij vertelde ons dat het Duitse leger ons land was binnengevallen en dat het Groothertogdom Luxemburg en Nederland ook het slachtoffer waren. Hij zei dat de Duitse vliegtuigen veel doelwitten in België hadden gebombardeerd. We mochten elk moment een Belgische oorlogsverklaring tegen het oppermachtige Duitsland verwachten.

Het verschrikkelijke nieuws verspreidde zich als een lopend vuurtje. Alle leerlingen stopten nu met voetballen en ijsbeerden rond de kastanjabomen. Onder die bomen die de glorie van de lente belichaamden, kregen we dit ijskoude stortbad over ons heen. Alle vrienden dromden in groepjes samen. Iedereen was ervan overtuigd dat België nu ook bij de oorlog betrokken was. Het voorval werd vanuit alle invalshoeken bekeken. Gingen we op internaat moeten blijven of zouden ze ons naar huis sturen? De gemobiliseerde troepen zouden nu wel al in de strijd betrokken zijn. En hoe gingen ze weerstand bieden tegen de Duitse overmacht? Ze zaten nu waarschijnlijk angstig hun eerste confrontatie met de vijand af te wachten. De toekomst beloofde zeer spannend, avontuurlijk, maar ook angstwekkend te worden.

Er heerste een zenuwachtige stemming toen de bel rinkelde en iedereen zich naar zijn klaslokaal begaf voor het eerste lesuur. Tok, tok, tok! Directeur Steeman kwam ons klaslokaal binnen: “Vrienden, ik heb slecht nieuws. De Duitsers zijn ons land op een verraderlijke manier binnengevallen en daarop heeft België de oorlog verklaard aan Hitler. De lessen worden nu geschorst. Maak jullie koffers maar. Jullie kunnen nu naar huis vertrekken met de mogelijkheden die er zijn. Het is te gevaarlijk om hier nog langer te blijven”.

Daarna volgde een overrompelende vlucht naar de slaapzalen om ons boeltje te pakken. Alles wat we niet als handbagage konden meenemen, verhuisde naar onze grote koffers op de kofferzolder. Die zouden we later wel komen ophalen.

Nog voor de middag waren de meesten vertrekkensklaar. We namen afscheid van onze beste vrienden en hoopten elkaar snel terug te zien. Liefst in goede gezondheid en zonder kleerscheuren, want met al die bombardementen wist je maar nooit wat ons kon overkomen.

Ik begaf me naar de bushalte aan de Onze-Lieve-Vrouw-kerk. We waren met zijn drieën die richting Stekene moesten. Volgens de uurregeling van de bussen waren we goed op tijd. Maar er kwam iemand op ons af en zei dat we niet langer hoefden te wachten. Er reden geen bussen meer. Ze waren allemaal opgeëist door het Belgische leger.

Moesten we nu tien kilometer te voet afleggen met die zware koffer? Intussen waren nog een paar Stekense jongens uit de Broederschool komen opdagen. Ten einde raad besloten we dan toch maar te voet te gaan.

We stapten nog geen twee kilometer of er stopte een bestelwagen. Het was een voormalige parochiaan die naar Kemzeke was verhuisd, een alom bekende eierboer. We konden met zijn allen meerijden tot in Kemzeke. Daarmee hadden we dan toch ruim de helft van ons traject afgelegd. Dank u wel, mijnheer De Jonghe, voor uw spontane hulp.

Er wachtten me nu nog 5 kilometer in mijn eentje. Met steeds kortere tussenpozen verhuisde mijn koffer van de linker- naar de rechterhand en omgekeerd. Onderweg waren overal groepjes mensen samengekomen om de situatie te bespreken.

Ten slotte kwam ik toch thuis: doodvermoeid, maar toch blij dat ik in mijn veilige thuishaven was geraakt. Ik had nu de eerste gevolgen van de oorlog aan den lijve ondervonden.

Thuis was iedereen even opgewonden als de mensen onderweg. Ook hier had niemand nog zin om zijn dagelijkse taken uit te voeren. Alles lag stil. Iedereen was verlamd van schrik voor wat er aankwam. De spanning steeg toen enkele Duitse en Franse vliegtuigen voortdurend kwamen overvliegen. De mensen keken aandachtig naar de tekens onder de vleugels. Waren het de zwarte kruisen van de Duitsers, of de rode, blauwe en witte cirkels van de Fransen? De radio stond nu ook constant aan. De berichtgeving was nogal verwarrend, zodat we geen duidelijk zicht hadden op de situatie, toen de avond van de eerste oorlogsdag viel. Dat Frankrijk en Engeland zouden komen helpen, leek ons vanzelfsprekend en gaf ons wat moed.

ZATERDAG 11 MEI 1940

Na een rusteloze nacht werd ik opnieuw vroeg wakker door het geronk van vliegtuigen en het daaropvolgend nijldige antwoord van het afweergeschut. Daarmee verkeerde ik opnieuw in dezelfde oorlogssfeer van de eerste dag. Er hing weer hoogspanning in de lucht.

Ik stond vroeg op om naar de radio te luisteren. De omroeper van het N.I.R. (Nationaal Instituut voor de Radio-omroep) meldde met een zekere ontroering in zijn stem dat Franse hulptroepen België waren binnengemarcheerd en hun beloften dus waren nagekomen. De burens kwamen ons vertellen dat de eerste Franse troepen al door het dorpscentrum waren getrokken en hier en daar op boerderijen en in burgerhuizen hun intrek hadden genomen.

De radio stond voortdurend aan om de opeenvolgende berichten te beluisteren. We luisterden vooral naar de zender van het N.I.R., maar zo nu en dan stond Hilversum ook op. Daar gaven ze nog optimistische berichten.

Maar dan lokte het aanstormende geronk van nieuwe vijandelijke vliegtuigen ons weer naar buiten. We konden niet meer rustig ontbijten. Daarna vlogen er weer andere vliegtuigen over, maar die vlogen zo hoog dat we hun kentekens niet konden lezen. Alle werk bleef liggen en de burens kwamen opnieuw samen om de laatste berichten te bespreken. Er waren klaarblijkelijk heel wat strategen onder hen.

Tegen de avond kwamen er drie jachtvliegtuigen laagvliegend in onze richting. Het zwarte kruis onderaan de vleugels van de twee laatste maakte ze onmiddellijk herkenbaar als vijandelijke toestellen, terwijl bij het eerste vliegtuig de Franse kokarde duidelijk herkenbaar was. Ze waren al vechtend vanuit het Antwerpse komen opdagen. Eenmaal ze op onze hoogte hingen, zagen we hoe het Franse toestel in het nauw werd gedreven en verwoede pogingen ondernam om te ontsnappen. Plots dook het Franse toestel pijlsnel naar beneden. Eén van de Duitsers had het manoeuvre bemerkt en ging er achteraan. Tijdens zijn duikvlucht had de Fransman zijn motor stilgelegd. Pas toen hij maar een twintigtal meter boven de grond vloog, liet hij zijn motor opnieuw aanslaan en schoot hij weer vooruit, richting Stekene, om dan een noodlanding te maken op een akker in de Kiekenhaag.

Het Duitse toestel dat de achtervolging had ingezet, maakte, laag boven de boomtoppen scherend, nog een paar rondjes om de nodige vaststellingen te doen en verdween dan pijlsnel terug richting Antwerpen.

Ik wilde natuurlijk het fijne weten van die noodlanding, net als een paar buurjongens. We namen snel de fiets en reden zo vlug mogelijk naar de plaats van het sensationele gebeuren. Wij waren niet de eersten. Al gauw stonden er tientallen nieuwsgierigen rondom het Franse jachtvliegtuig toe te kijken.

We konden duidelijk zien dat het vliegtuig licht beschadigd was. Volgens de kenners was de schade veroorzaakt doordat het vliegtuig enkele takken van een knotwilg had geraakt. De piloot zelf was er ook goed vanaf gekomen. Hij had alleen een paar lichte kwetsuren aan zijn been opgelopen.

Dat de Fransman het onderspit had moeten delven, maakte ons toch wat treurig en zelfs een beetje pessimistisch voor de toekomst. Maar we troostten ons met de gedachte dat twee tegen één geen gelijke strijd was.

Diezelfde dag kwamen er nog heel wat vliegtuigen overvliegen, zodat we enigszins ongerust de nacht indoken.

Ik lag te woelen in bed en kon de slaap niet vatten. De gebeurtenissen van de laatste twee dagen bleven me achtervolgen. Wat hing ons allemaal nog boven het hoofd? Daarover piekerend droomde ik die nacht van vliegtuigen en gewonde piloten. In mijn droom wilde ik hulp gaan halen bij een dokter die ik maar niet kon vinden, terwijl die gewonde Fransman misschien wel kon doodbloeden.

ZONDAG 12 MEI 1940

Het was Pinksteren. De dag begon weer met een stralende zon, een hoogdag waardig. 's Morgens vroeg, terwijl we ons klaarmaakten voor de zondagsmis, zagen en hoorden we weer een kwartet vliegtuigen vanuit noordelijke richting opdagen. We waren opnieuw getuige van een luchtgevecht. Ditmaal was het Duitse toestel de verliezer. Achteraf vernamen we dat het toestel is neergestort in de buurt van De Klinge. Maar even later zagen we ook een Frans vliegtuig naar beneden duiken, om dan een noodlanding te maken, wat verderop in Nederland.

Bij de kerkgangers heerste er een zekere opwindning. Na de mis bleven er veel groepjes staan om de toestand te bespreken. Iedereen had zijn eigen verhaal te vertellen. De pessimisten en Duitsgezinden voorspelden een spoedige nederlaag van het Belgisch leger, terwijl de optimisten en de tegenstanders van het Hitlerregime rekenden op de steun van de Fransen en de Engelsen. Uiteindelijk hadden de Duitsers in 1914-18 toch ook het onderspit moeten delven.

De Duitsgezinden hadden geen schrik voor de komst van de Duitsers. Die zouden ons wel komen tonen hoe we de crisis en de werkloosheid konden overwinnen. Zij zouden wel orde op zaken stellen in onze Belgische chaos.

Tot aan het middageten bleef alles rustig. Maar rond één uur hoorden we opnieuw het schokkend geronk van Duitse toestellen. We begonnen nu ook de verschillende vliegtuigtypes te herkennen. Het zouden wel Messerschmitt-toestellen zijn. Ze vlogen zeer hoog, waren nauwelijks zichtbaar en tekenden zich af tegen de diepblauwe hemel. Ze bleven bijna een uur rondcirkelen. Er hing een dreigende sfeer en het was bang afwachten. Toen ze uiteindelijk verdwenen, konden we weer opgelucht ademen. Het was weer tijd om te verzamelen met de burens op de Ellendijk, in de schaduw van het lentegroen van de canadapopulieren. Ik pendelde voortdurend tussen de groep en ons huis om de laatste berichten te beluisteren en dan verslag uit te brengen in de groep.

In het persbericht van het Belgische leger was er sprake van hevige weerstand tegen de opdringerige Duitse legereenheden. Er werd melding gemaakt van valschermspringers die her en der waren geland, maar van wie de meesten toch uitgeschakeld zouden zijn. Ze hadden het ook over Duitse vliegtuigen die in de gevechten of door het luchtdoelgeschut zouden zijn neergeschoten. Om de bevolking wat moed in te spreken vertelden ze nog dat de Fransen een tegenaanval hadden uitgevoerd tegen Duitse gemotoriseerde eenheden en dat daarbij een aantal vijandelijke voertuigen vernietigd waren. De Fransen beweerden ook dat ze een twintigtal Duitse vliegtuigen hadden neergehaald boven het Belgische luchtruim.

In de late avond las minister Vanderpoorten de Nederlandse vertaling voor van een boodschap van eerste minister Pierlot. Hierin had hij het over de heldhaftige weerstand van onze troepen en van de steun van de Fransen en Engelsen. Maar toen we enkele minuten later te horen kregen dat de Duitse troepen het Albertkanaal waren overgestoken en dat ze een groot deel van de Belgische provincie Luxemburg hadden bezet, rees er toch enige twijfel over de inhoud van deze boodschap. En toen dan ook het nieuws binnenstroomde dat de Duitsers tot Borgworm en Tongeren waren doorgedrongen, konden we tussen de regels door verstaan dat de Duitsers aan een snelle opmars waren begonnen.

Ook van de Nederlandse zenders kwamen er verontrustende berichten. Dat Duitse valschermspringers de Rotterdamse luchthaven en Waalhaven veroverd hadden, liet ons het ergste vermoeden. We hadden het begrepen: deze oorlog zou zeker geen loopgravenoorlog worden, zoals in 1914-18. Toen we hoorden dat ook Amsterdam gebombardeerd was, worstelden we met een sterk gevoel van onbehagen en onmacht tegenover een nietsontziende moderne Duitse legermacht.

Vroeger dan gewoonlijk trok ik die avond naar mijn slaapstee, op zolder, onder de dakpannen. Ik voelde dat ik slaap tekortkwam. Ik wilde dan ook het tekort van de vorige nachten inhalen en de nare oorlogssperikelen een paar uur vergeten. Dat lukte me beter dan verwacht.

MAANDAG 13 MEI 1940

Na een verkwikkende nacht stond ik heel vroeg op. Ik reed naar de Normaalschool in Sint-Niklaas om daar een en ander in orde te brengen. Van het hervatten van de lessen was absoluut geen sprake. Onderweg zag ik Franse en Belgische soldaten op weg naar de Nederlandse grens, op de weg van Sint-Niklaas naar Hulst. Sommigen gingen te voet, anderen maakten deel uit van een 'wielrijderkorps'. Zij die in de vrachtwagens opeengepakt zaten, kwamen natuurlijk het snelste vooruit.

Toen ik weer thuis was, zag ik de eerste Franse troepen in de Hellestraat. Zij verplaatsten zich te voet. Het was allemaal spannend en we waren niet weg te slaan van de straat. Met ons schoolse Frans probeerden we hen een beetje aan te moedigen. We gaven hen wat te drinken, want het bleef warm en de jongens hadden dorst.

Na de middag kwamen er nog 500 tot 600 Fransen te paard aangereden. Ze vormden een prachtige ruitersstoet en dat zorgde voor nieuwe sensatie. Zij namen hun intrek verderop in de bossen. Meteen was de betrekkelijke rust in ons gehucht totaal verdwenen.

Rond vier uur reed ik met een paar buurjongens naar het centrum van Stekene. Daar was het een wriemelend heen-en-weer-rijden van legerwagens en tanks. De officieren schreeuwden luidkeels hun bevelen die haastig werden uitgevoerd door de piotten. Enkele uren bleven we dit zenuwachtig gebeuren volgen. Uiteindelijk reden we terug, zij het met wat tegenzin, want er viel toch zoveel te beleven.

Op weg naar huis werden we opgeschrikt door naderende gevechtsvliegtuigen. Het fluitend geluid van de laag over de grond scherpende toestellen sneed door merg en been. Het was angstaanjagend en we gooiden vlug onze fietsen naast de weg en zochten dekking in een uitgedroogde gracht. Dit was een uitstekende positie om het gevecht met kloppend hart te blijven volgen.

Enkele minuten later zagen we weer een Franse jager een noodlanding maken, waarna de andere vliegtuigen uit het zicht verdwenen. Het werd nu dagelijkse kost: we gingen zelfs niet meer zoeken waar het toestel geland was. We reden liever terug naar huis, want daar voelden we ons veiliger. "Zoals het klokje thuis

tikt, tikt het nergens!” Toch doken er nieuwe angstgevoelens op. Op de radio werd er nu voortdurend gewaarschuwd voor Duitse parachutisten en een infiltratie van de zogenaamde vijfde colonne: verraders die overal konden opduiken en onze taal spraken. Elke onbekende die zich in de buurt vertoonde, werd nu een verdachte spion of een in burger vermomde parachutist. Er ontstond een ware angstpsychose. Er werd op de radio gevraagd om alle reclameborden van de Pacha-chicorei aan de achterkant te controleren, want daarop konden richtlijnen voor de parachutisten staan. We konden die borden maar beter helemaal weghalen.

Nu moesten we nagaan welke bewoners in onze buurt zich de laatste tijd Duitsgezind hadden gedragen. We vroegen ons af of die bekende burens ook bereid zouden zijn om de Duitse vijand te helpen.

We vernamen nu ook dat er al verschillende mensen in de straat een schuilkelder waren beginnen graven. De meesten hadden een ruime tuin en begonnen op zekere afstand van hun huis te graven, maar toch niet te ver. We zagen dat de mensen allerlei materialen gebruikten om een stevige constructie te maken, zodat de schuilkelder (eigenlijk een loopgracht) ook bovenaan voldoende beveiliging kon bieden. We begonnen alvast met het terrein af te bakenen en de nodige balken, stutten en oude deuren aan te slepen, zodat we tegen dinsdag aan het werk konden gaan. Spaden en schoppen werden ook klaargezet en ook nog wat balen om het insijpelen van het zand te voorkomen. Bovendien moest de schuilplaats groot genoeg zijn voor alle gezinsleden, wat proviand en een emmer met zuiver water, voor het geval dat we er langere tijd zouden moeten doorbrengen. Dit alles bracht de oorlog toch wat dichterbij.

We waren ook blij dat er niemand bij ons soldaat was. Mijn oudste broer, Leopold, was vrijgesteld van dienst als oudste van zes kinderen. De tweede oudste, Aloïs, die broeder was bij de Broeders Hiëronymieten in Lokeren, was ook nog niet opgeroepen en ikzelf was nog te jong. Toch vroegen we ons af of we wel buiten schot zouden blijven in de toekomst.

Ondertussen ging de hetze tegen de Duitsers in crescendo voort. Vader en moeder vertelden over de gruweldaden die de Duitsers begaan hadden en de vele verhalen die zich afspeelden bij de elektrische grensdraad die op enkele meters van ons huis stond opgesteld. Dit alles riep nog meer angstgevoelens en vragen op bij onze onzekere toekomst.

De radioberichten werden steeds somberder en we voelden dat dit verkeerd zou aflopen. Ons vertrouwen in de geallieerden was aangetast, vooral nadat we gezien hadden hoe chaotisch en gedemotiveerd de Franse soldaten erbij liepen.

Met enige tegenzin en enigszins ontmoedigd zocht ik mijn bedstee op, want ik wilde er morgenvroeg vlug bij zijn om onze schuilkelder te bouwen. Ik raakte moeilijk in slaap en bleef maar piekeren over de oorlogssituatie, tot ik eindelijk toch in slaap viel. Vanaf dat moment begon een tweede oorlogsfase: de vlucht naar Frankrijk.

DIENT DER LUCHTBESCHERMING STEKENE

WORDT STEKENE ook GEBOMBARDEERD?

Indien ja, hebt ge reeds uw voorzorgen genomen?

Welke zijn die voorzorgen?

1. Zoo gij een kleinen gewelfden kelder bezit onderschraagt hem goed.
2. Zet een stevige tafel in den kelder, waaronder ge U vanaf het begin van het bombardement moet schuilhouden.
3. Zorgt ook voor zand, drinkbaar water, een weinig voedsel, een schup, houweel en koord.
4. Voorziet U van één of meer fluitjes; dit zal er toe bijdragen uw leven te redden indien uw huis ingestort is en gij onder de puinen verblijft.
5. Zorgt steeds dat gij een zakdoek bij de hand hebt. Bij bombardement maakt ge hem nat en houdt hem voor neus en mond.
6. Ook brandbommen kunnen uw woning vernielen. Daar ze niet zwaar zijn liggen ze gewoonlijk op opperste of zolder te branden. Zorgt daarom dat de onnoodige en brandbare zaken, zooals oud papier, hout, enz. er van verwijderd zijn. Een bak met zand gevuld, en schup, moet op den zolder staan. De leden der P.L.B. zullen in de loop van volgende week controol hierover houden.
7. Iedereen zou in zijn hof een kleine schuilgracht moeten aanleggen, minstens 15 m. van hooge gebouwen, 1 m. diep in den grond 0,80 m. bodembreedte, boven den grond een bedekking van 0,50 m. aarde. Zoo beveiligt gij U zelf tegen de grootste gevaren.
8. Nu zijn er ook menschen (geburen) die geen degelijken kelder noch hof bezitten. Zulke personen moeten zich tot hun geburen wenden en hun vragen om te samen een gemeenschappelijke schuilplaats op te richten.

Wij doen dan ook beroep op de goede nabuurschap van onze menschen opdat we, waar we kunnen onzen evenmensch zouden helpen.

Indien ge uw leven zoo goed mogelijk wilt beveiligen, neemt dan deze voorzorgsmaatregelen ter harte.

Drukk. Cyriel Engels, Kerkstraat 37, Stekene — PC. 4510 —

Van 15 mei tot 2 juni 1940 als RCBL = CRAB op de vlucht naar Frankrijk

Rekruteringscentra van het Belgisch Leger = Centres de Recrutement de l'Armée Belge

De vlucht naar Frankrijk

INLEIDING

Bij de voorbereiding van een reis naar Normandië en Bretagne in 1986 viel mijn oog toevallig op mijn oude, ietwat vergeelde Standard Cop Book. Hierin had ik van 10 mei tot begin juni 1940 allerlei notities en dagboekverslagen neergekrabbeld over die bewogen dagen. Met toenemende belangstelling heb ik toen mijn opgetekende belevenissen nog eens uitgepluisd en getoetst aan mijn herinneringen. Het verwonderde mij enigszins dat er, afgezien van enkele details, plaatsnamen en data, toch nog zoveel in mijn geheugen was blijven hangen. De belevenissen waren dan ook zo avontuurlijk en indringend dat ze een onvergetelijke indruk hadden nagelaten.

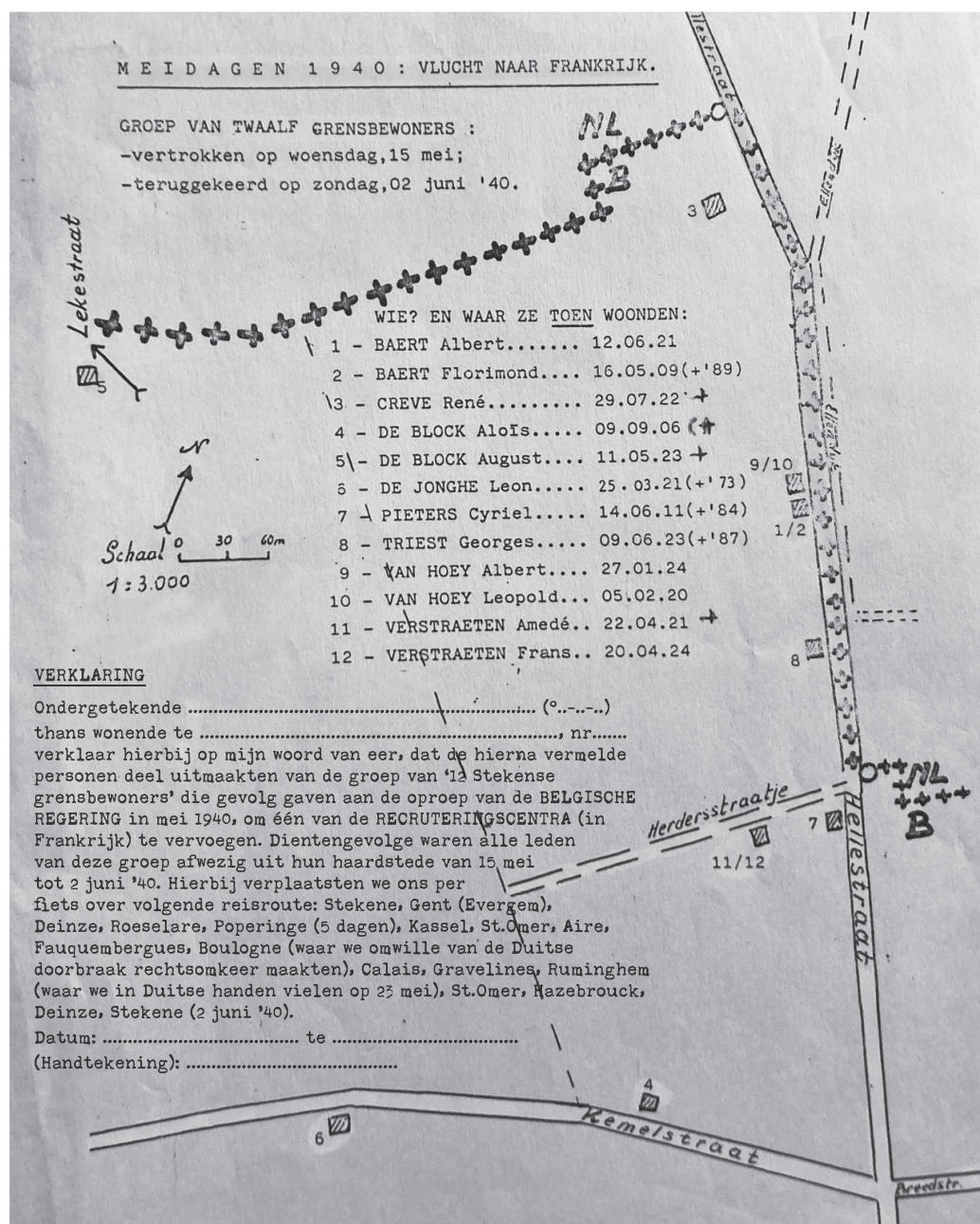
Dankzij die gedetailleerde gegevens heb ik, tot mijn vreugde, op onze terugreis tussen Watten en Rumingham, de exacte plaats teruggevonden waar we op 23 mei 1940 botsten op de Duitse gemotoriseerde stoottroepen, en ook het huis waar we toen werden ondergebracht. We schrijven nu 1990. Dus vijftig jaar later: een goede gelegenheid om alles nog eens in herinnering te brengen en via d'Euzie bekend te maken. Vooral de 65-plussers onder ons zullen zich in deze situaties het beste kunnen inleven.

Toen de oorlog uitbrak in ons land, was ik pas zestien geworden. Ik was dus verplicht om het bevel van de Belgische overheid op te volgen: “dat alle Belgische weerbare mannen (die geen soldaat waren) van 16 tot 35 jaar, zich naar Frankrijk moesten begeven om daar een militaire opleiding te volgen.” Blijkbaar was de overheid met haar opvattingen blijven hangen in de stellingenoorlog van 1914-18. Zoals zal blijken op de volgende pagina's, zouden we die verre verplaatsing met eigen middelen moeten doen. In ons geval betekende dit de fiets. Deze tocht ging gepaard met een sterk samenhorigheidsgevoel: op 15 mei vormden we een groep van 12 Hellestraatse grensbewoners, die samen vertrokken, samen lief en leed deelden en samen huiswaarts keerden.

Het verslag van deze tocht werd geschreven vanuit de optiek van een zestienjarige in de jaren 40. Het feit dat er nogal veel aandacht werd besteed aan eten en

slaapgelegenheid, toont ook aan dat deze twee basisbehoeften, samen met de overlevingsdrang, centraal staan in tijden van grote nood.

Naast een dagboekverslag bevat dit manuscript ook nog enkele aantekeningen over de herinneringen van enkele medevluchtelingen en achtergrondinformatie die we konden distilleren uit de uitgebreide documentatie en uitvoerige geschiedschrijving sinds 1940.

Samen uit (15 mei 1940) ... op de vlucht ... samen thuis (2 juni 1940).